

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Et godt verktøy for helsearbeid med flyktninger og asylsøkere

Brunvatne R.

Flyktninger og asylsøkere i helsetjenesten

358 s. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2006.

Pris NOK 325

ISBN 82-05-35077-9

De fleste leger og annet helsepersonell i Norge møter nå flyktninger og asylsøkere i sitt arbeid. Reidun Brunvatne er en lege med mange års erfaring fra helsearbeid med pasienter med flyktningbakgrunn. Hun har nå skrevet

en omfattende håndbok for helsepersonell i primærhelsetjenesten. Den er også ment å dekke et behov for spesialisthelsetjenesten og for annet personell som arbeider med flyktninger samt for studenter innen disse fagene. Det er ingen illustrasjoner i boken, men den er oversiktlig og lett å finne frem i. Spesielt nyttig er det at alle kapitlene avsluttes med en oppsummering og et avsnitt om fremtidige utfordringer.

Det er hele 22 kapitler, som blant annet omfatter følgende temaer: det kliniske møtet med flyktningen, samarbeid med tolk, smittevern og andre somatiske utfordringer, helsemessige konsekvenser av krig, tortur og andre ekstreme traumer, eksil- og fattigdomsproblematikk, kjønnsroller, familieplanlegging og svangerskapsomsorg, tannhelse, helsetjenestens utfordringer i forhold til disse pasientgruppene samt helsefremmende og forebyggende arbeid. Forfatteren beskriver også en samtalemetode hun selv har hatt god erfaring med i primærhelsetjenestens første møte med nyankomne flyktninger i kommunen. Det hele avsluttes med en nyttig oversikt over trygderettigheter, helseerklæringer, kompetansesentre samt offentlige dokumenter og internasjonale konvensjoner.

Det ligger åpenbart et betydelig arbeid bak. En enkelt forfatter har på en imponerende måte klart å integrere egne kliniske erfaringer med tilgjengelig litteratur, retningslinjer og lovverk. Hennes ønske om

å inkludere alle relevante aspekter og områder og dessuten gjøre formidlingen mest mulig forskningsbasert representerer imidlertid også en viss begrensning. Det er umulig å dekke alle områdene på en like fylldig og forskningsbasert måte, spesielt interesserte lesere må nok konsultere annen litteratur i tillegg. Dette kan i noen sammenhenger begrense verdien som akademisk lærebok, selv om den vil være svært relevant i de fleste helsefaglige utdanninger. Jeg har selv allerede hatt stor nytte av den i undervisningen av leger i primærhelsetjenesten. Som håndbok og oppslagsbok er den et funn og vil dekke et stort behov. Den bør få stor utbredelse på fastlegekontorer og helsestasjoner og blant de andre målgruppene som forfatteren har skrevet for. Det vil være et behov for regelmessig oppdatering for å gjøre *Flyktninger og asylsøkere i helsetjenesten* godt egnet som håndbok i årene fremover, og jeg håper at forfatteren og forlaget tar denne utfordringen!

Edvard Hauff

Institutt for psykiatri
Universitetet i Oslo

Noe nytt om forholdet mellom jobb og familie?

Roness A, Matthiesen SB, red.

I klem eller balanse?

Om arbeid, stress og familieliv. 332 s, tab, ill.

Bergen: Fagbokforlaget, 2006. Pris NOK 349

ISBN 82-450-0325-5

Man kan undre seg over behovet for en slik bok. Lange arbeidsdager var langt vanligere før. Norge hadde tidligere mange flere sjøfolk som var hjemmefra månedene om gangen. Skiftarbeid har vi hatt siden den industrielle revolusjon.

Det er heller ikke nytt at de fleste voksne kvinner har lønnet arbeid.

Men massemedienes opptatthet av «tidsklemma» og liknende tabloiduttrykk indi-

kerer at forholdet mellom jobb og familie er vanskelig. Dreier dette seg om problemer som aggraveres eller er det ny kunnskap som helsepersonell bør ha? Den raske teknologiske utviklingen siden 1980-årene, særlig innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), endrer mange arbeidsoppgaver. Flere kvinner går inn i krevende og interessante jobber. Dessuten endres våre verdisystemer med stor massemediepåvirkning og økonomisk rikdom. Det synes derfor helt på sin plass å lære mer om samspillet mellom jobb og familieliv.

Redaktørene har samlet 25 fagpersoner, som har behandlet ulike aspekter av forholdet mellom jobb og familie. På mange felter er det gode oversikter. Utviklingstrekk i arbeidslivet presenteres på en nokså overfladisk måte i et kort kapittel, og det er en oversikt over demografiske data om familieliv. Arbeidsnarkomani, «utbrenthet», virkninger av arbeidskonflikter og samlivsproblemer omtales. Del 2 tar for seg ulike typer arbeid under spesielle forhold, som IKT-bransjen, sjømanns- og nordsjøarbeiderfamilien, den militære familien, legefamilien, prestefamilien, misjonærfamilien. Også innvandrerfamilien og pendlerfamilien er omtalt. Del 3 består av kapitler om tiltak for den enkelte, arbeidsgiver og samfunnet.

Dette blir presentert som en fagbok. Denne anmelder synes at kapitlene er nokså ujevne. Mange er en presentasjon av egne synsvinkler og erfaringer, og noe virker nokså selvinnsynende. Andre kapitler gir oversikt over norsk og internasjonal kunnskapsstatus.

Det er 23 kapitler og ett etterord. Hvert kapittel har referanseliste. Men man burde forvente mer stoff om den internasjonale forskningsfronten. En metaanalyse publisert i 2005 omfattet 61 undersøkelser (1). Nesten ingen av disse finnes i referanselistene.

Et kapittel om den militære familien gir en kortfattet problematisering av årsaksdiagnoser under omtalen av posttraumatiske stressyndromer. I et annet kapittel om «utbrenthet» mangler en slik kritisk diskusjon om at denne merkelappen faktisk impliserer årsak og at dette kan være viktig. Man oppsummerer: «Utbrenthet er per definisjon en form for arbeidsstress og altså knyttet til jobben.» I en fagbok forventer man problematisering av merkelapper. Dessuten forventer man en presentasjon av det som måtte finnes av prospektive under-